

LBRIS

We know
books

**Consiliul Național
pentru Studierea Arhivelor Securității**

Liviu Pleșa

Politica de cadre a Securității (1948-1989)

**CETATEA
DE SCAUN**

Cuprins

Abrevieri.....	7
1. Introducere	11
1.1. Metodologia de cercetare	11
1.2. Sursele de documentare	18
1.3. Istoriografia subiectului	21
2. Politica de cadre în perioada lui Gheorghe Gheorghiu-Dej (1945-1965)	27
2.1. Teoriile staliniste și ale liderilor P.C.R./P.M.R. referitoare la politica de cadre.....	27
2.2. Preluarea controlului asupra Siguranței (1944-1948)	46
2.3. Politica de cadre în Securitate în timpul mandatului lui Teohari Georgescu (1948-1952)	64
2.4. Urmările luptei pentru putere în partid din anul 1952 asupra politicii de cadre a Securității	110
2.5. Primele măsuri de îmbunătățire inițiate de Drăghici (1952-1955)	157
2.6. Modificarea politicii de cadre în contextul anului 1956 și al Plenarei C.C. al P.M.R. din 1958	181
2.7. Trecerea în rezervă a etnicilor evrei din Securitate (1960-1961).....	219
2.8. Anii '60 și începutul profesionalizării politicii de cadre	242
2.9. Concluzii	268
3. Politica de cadre în perioada lui Nicolae Ceaușescu (1965-1989).....	275
3.1. Teoriile lui Nicolae Ceaușescu și ale P.C.R. referitoare la politica de cadre.....	275
3.2. Modificarea politicii de cadre a Securității ca urmare a evenimentelor politice interne din anul 1968	291
3.3. Implicarea directă a lui Nicolae Ceaușescu în politica de cadre și urmările acesteia (1974-1978)	348
3.4. Accentuarea componentei politico-ideologice în politica de cadre a Securității în anii '70-'80.....	370
3.5. Efectul „cazului Pacepa” asupra politicii de cadre.....	387
3.6. Rotirea cadrelor de conducere	403

3.7. Promovarea femeilor în funcții de conducere	412
3.8. Formele de pregătire și perfecționare profesională și culturală	421
3.9. Concluzii	446
4. Concluzii.....	453
Bibliografie	465
Index.....	473

2. Politica de cadre în perioada lui Gheorghe Gheorghiu-Dej (1945-1965)

2.1. Teoriile staliniste și ale liderilor P.C.R./P.M.R. referitoare la politica de cadre

Problema cadrelor a frământat P.C.R. imediat după 23 august 1944, în momentul în care a fost impus la guvernare de armata sovietică. Într-o ședință ținută cu activul de partid la 23-24 septembrie 1944, liderii partidului, și mai ales Gheorghiu-Dej, au atras atenția asupra importanței acestui aspect.

Gheorghiu-Dej chiar a teoretizat subiectul: „Problema cadrelor este cea mai arzătoare problemă a partidului nostru. (...) dacă Stalin spune că cadrele sunt «aurul partidului nostru» și la noi C.C. prin cadre își introduce linia lui politică. Politica cadrelor se ramifică în două direcții. Întâi ridicarea politică, ideologică, teoretică a cadrelor existente, verificarea lor permanentă prin activitatea depusă, ridicarea elementelor capabile în organele de conducere, și al doilea, orientarea elementelor spre cadre noi. (...) Numai astfel vom putea să ne îndeplinim sarcinile noastre, dacă vom ști să ducem o justă politică de cadre. (...) Unii se orientează mai mult spre cadrele vechi, dar acestea păcătuiesc uneori prin aceea că trăiesc în trecut. Cadrele noi nu au experiența celor vechi, dar în focul luptelor se ridică, cresc, în timpul cel mai scurt își însușesc experiența și aduc cu ele ce este nou, ce este proaspăt. Ele ne duc înainte, mult înainte”¹. O poziție similară avea și Iosif Chișinevski: „Să nu subapreciem cadrele vechi, să nu supraapreciem cadrele noi. Să realizăm ceea ce ne-a învățat tov. Stalin la Congresul al XVIII-lea: o orchestră a cadrelor. Cadrele vechi să dea experiența lor, învățătura lor, iar cadrele noi elanul lor, într-o muncă activă, disciplinată, într-o efortare de a îndeplini la timp sarcinile”².

De asemenea, și Miron Constantinescu scotea în evidență necesitatea de a crea o simbioză între cadrele vechi și cele noi, el indicând și categoriile sociale spre care trebuia să-și îndrepte atenția partidul pentru recrutarea

¹ Radu Ciuceanu, Corneliu Mihail Lungu (coord.), Florin Constantiniu (responsabil volum), Sever Catalan, *Stenogramele ședințelor conducerii P.C.R. 23 septembrie 1944-26 martie 1945*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, Arhivele Naționale ale României, București, 2003, pp. 73-74.

² *Ibidem*, p. 56.

activiștilor de care avea nevoie: muncitorimea și țărănimea săracă³. În această ultimă privință, mult mai explicit a fost tot Gheorghiu-Dej: „Dacă este vorba să întărim partidul nostru, apoi în primul rând trebuie să ne orientăm spre fabrici, spre sindicate, acolo găsim acel rezervor uriaș de unde partidul nostru poate trage forțe noi pentru a-și întări poziția sa. (...) Să aducem acest aer proaspăt din sânul clasei muncitoare. Să ridicăm cele mai ridicate, cele mai devotate, cele mai cinstite elemente din sindicate, din fabrici”⁴.

Precizăm însă faptul că toate aceste aprecieri ale liderilor P.C.R. referitoare la politica de cadre a partidului nu erau altceva decât repetarea întocmai a unor afirmații ale lui Stalin, cum de altfel au subliniat chiar și unii dintre ei. Pe lângă faptul că membrii conducerii P.C.R. știau foarte bine că funcțiile lor în partid depindeau în mare măsură de capriciile conducătorului de la Kremlin și astfel încercau să preia mimetic toate opiniile acestuia, referințele la Stalin erau logice și normale din moment ce acesta și-a expus deseori teoriile referitoare la politica de cadre a partidului. Iar pe deasupra, la fel ca și comuniștii români, și Stalin – în primii ani după ce-a preluat conducerea partidului – s-a lovit de necesitatea de a rezolva aproape cam aceleași tipuri de probleme (colectivizarea, industrializarea, desăvârșirea etatizării economiei, acapararea totală a puterii în partid, înlăturarea totală a vechiului aparat funcțional etc.). Situația generală fiind, așadar, aproximativ diacronică, este firesc ca liderii comuniști români să recurgă la aceleași politici de cadre pe care le-a folosit cu succes și Stalin.

Lenin – confruntat cu necesitatea consolidării puterii obținute de bolșevici în octombrie 1917, cu rezolvarea enormelor probleme cauzate de Primul Război Mondial și de războiul civil și apoi cu boala – a avut rareori prilejul să aplice în mod real prea multe principii teoretico-ideologice în politica de cadre, fiind deseori nevoit să apeleze la orice tip de resursă umană pe care o avea la dispoziție (inclusiv din rândul burgheziei, ofițerimii țariste sau chiar al fostului aparat represiv țarist). Stalin, în schimb, preluând un stat și un regim deja suficient de bine consolidate, a putut să emită și să aplice diverse teorii privind politicile de cadre în partid și în stat, pe unele dintre ele chiar modificându-le în raport cu contextul politic, economic și social intern și extern.

Noul lider de la Kremlin și-a exprimat rapid dorința de a da un alt curs politicii de cadre. Spre exemplu, la 24 mai 1924, la Congresul al XIII-lea al P.C.bdR., Stalin a indicat organelor de cadre să-și îndrepte privirile și asupra

³ „Trebuie să întărim cadrele vechi, dar trebuie să înțelegem importanța atragerii în partid a cadrelor noi, în primul rând din proletariet, apoi din țărănime săracă” (*ibidem*, p. 29).

⁴ *Ibidem*, p. 71.

persoanelor care activau la baza instituțiilor sau a activităților economice: „Trebuie să acordăm o deosebită atenție promovării cadrelor, membri și nemembri de partid. Metoda promovării numai de sus de oameni noi este insuficientă. Ea trebuie completată cu metoda promovării de jos, în cursul muncii practice, în procesul atragerii de noi forțe în munca practică”⁵.

La 4 mai 1935, Stalin a emis notoria aserțiune „cadrele hotărăsc totul”, susținând că aceasta a devenit adecvată în noul context economic în care se afla U.R.S.S., când industrializarea și colectivizarea fuseseră în linii mari deja înfăptuite și regimul mai trebuia doar să atingă un nivel superior de eficiență: „Înainte vreme [când U.R.S.S. n-avea industrie – n.n.] spuneam că «tehnica hotărăște totul» (...) Tehnica, fără de oameni care să fi însușit tehnica, este moartă (...) Iată de ce trebuie să insistăm acum asupra chestiei oamenilor, a cadrelor. Iată de ce vechea lozincă – «tehnica hotărăște totul» (...) trebuie să fie înlocuită cu o nouă lozincă, cu lozinca «cadrele hotărăsc totul». Aceasta este acum principalul”. Pentru a fi și mai clar, Stalin a simțit nevoia să sublinieze faptul că „trebuie să pricepem că din toate capitalurile din lume cel mai prețios și cel mai hotărâtor capital sunt oamenii, cadrele”⁶.

Nu în ultimul rând, tot cu acest prilej, Stalin va lansa și o altă teorie, care va face carieră și în politica de cadre din România și din Securitate în anii '40-'50, și anume aceea că definitorie pentru pregătirea profesională a cadrelor nu este școala sau sistemul de învățământ, ci munca practică: „Școala este numai o treaptă pregătitoare. Adevărata călire a cadrelor se capătă în munca vie, în afară de școală, în lupta cu greutățile, în înfrângerea greutăților (...) Numai în lupta cu greutățile se călesc adevăratele cadre”⁷. Un principiu pe care Drăghici l-a aplicat cu obstinație în Securitate până la începutul deceniului șapte, când a renunțat să mai insiste asupra lui numai după ce devenise evident faptul că ofițerii pregătiți printr-o astfel de „metodă” erau totalmente incapabili să rezolve complexe sarcini informativ-operative pe care puterea politică le trasa în acea perioadă Securității spre rezolvare.

Peste numai doi ani, la Plenara C.C. al P.C.U.S. din 23 februarie-5 martie 1937, Stalin va lansa un alt concept teoretico-ideologic în politica de cadre, și anume accentuarea ideologizării politice a tuturor cadrelor de partid și de stat. În contextul politic în care Stalin nu a reușit să obțină la plenară

⁵ I.V. Stalin, *Raportul organizatoric al C.C. la Congresul al XIII-lea al P.C.(b) din Rusia*, în Idem, *Opere*, vol. 6, Editura P.M.R., București, 1950, p. 238.

⁶ Idem, *Cuvântare ținută în Palatul Kremlinului în fața absolvenților Academiei Armatei Roșii*, în Idem, *Problemele leninismului*, Editura P.C.R., București, 1945, pp. 607-609.

⁷ *Ibidem*, p. 610.

aprobarea politică pentru execuția lui Buharin și Râkov (majoritatea Biroului Politic optând doar pentru arestarea și anchetarea acestora)⁸, liderul de la Kremlin a insistat pentru creșterea nivelului de ideologizare a cadrelor, astfel încât acestea să nu mai ezite să aprobe întru-totul decizia puterii politice de eliminare – inclusiv fizică – a oricărei persoane din stat. Pentru Stalin, „Marea Teroare” trebuia aplicată cu sprijinul susținut al unor cadre cât mai îndoctrinate din punct de vedere ideologic.

Către finalul plenarei, la 3 martie 1937, Stalin a prezentat raportul *Despre lipsurile muncii de partid și despre măsurile pentru lichidarea troțchiștilor și a altor fătarnici*, în care își expunea teoriile în sensurile amintite mai sus⁹:

➤ „Trebuie să ridicăm munca politică a partidului nostru la înălțimea cuvenită, punând pe primul plan sarcina educării politice și a călirii bolșevice a cadrelor de partid, a cadrelor din aparatul sovietic și din aparatul economic”;

➤ „Acum problema cardinală pentru noi este nu lichidarea înapoierii cadrelor, deoarece în linii generale ea a și fost lichidată, ci lichidarea nepăsării politice și a credulității politice față de niște sabotori care au căpătat întâmplător carnetul de partid”;

➤ „Eu cred că dacă am ști, dacă ne-am pricepe să pregătim din punct de vedere ideologic cadrele noastre din toate domeniile muncii și să le călim din punct de vedere politic în așa măsură încât ele să se poată lesne orienta în situația internă și internațională, dacă am ști să facem din ele marxiști-leniniști pe deplin maturi, capabili de a rezolva fără greșeli serioase problemele conducerii țării, am avea tot temeiul să socotim că nouă zecimi din problemele noastre sunt rezolvate”.

Tot acum, dat fiind contextul politic amintit, Stalin a pus în plan secundar principiul evaluării cadrelor după calitățile lor practice, impunând drept criteriu primordial calitățile lor politico-ideologice: „Ce înseamnă a selecționa în mod just cadrele și a le repartiza în mod just în muncă? Aceasta înseamnă a selecționa cadrele în primul rând după criteriul politic, adică apreciind dacă merită încredere politică și, în al doilea rând, după criteriul practic, adică apreciind dacă sunt sau nu potrivite pentru o muncă concretă sau alta”¹⁰.

⁸ Robert Conquest, *Marea teroare. O reevaluare*, traducere de Marilena Dumitrescu, Editura Humanitas, București, 1998, pp. 212-215.

⁹ I.V. Stalin, *Despre lipsurile muncii de partid și despre măsurile pentru lichidarea troțchiștilor și a altor fătarnici*, Editura P.M.R., București, 1952, pp. 20, 22-23, 28.

¹⁰ *Ibidem*, p. 36.

Numeroase pasaje teoretice referitoare la politica de cadre, dublate de indicații concrete, se regăsesc și în raportul prezentat de Stalin la 10 martie 1939 în deschiderea Congresului al VIII-lea al P.C.U.S. Iarăși, contextul politic intern din U.R.S.S., precum și cel extern, nu sunt deloc de neglijat. Între 22 și 26 februarie 1939 tocmai se desfășurase procesul prin care ultimii vechi membri ai conducerii partidului fuseseră condamnați la moarte și executați (Kossior, Ciubar și Postâșev)¹¹. Partidul devenindu-i practic în totalitate obedient, Stalin alăturându-și la „conducere” o garnitură de persoane de o fidelitate aproape fără limite (precum Hrușciiov, Malenkov, Jdanov), conducătorul P.C.U.S. a decis stoparea „Marii Terori” (semnalul fiind dat de arestarea lui Ejov la scurt timp după congres), în condițiile în care probabilitatea unui conflict militar în Europa devenea tot mai reală.

Partidul fiind transformat practic într-un simplu instrument cu ajutorul căruia își împlinea orice capriciu, în raportul prezentat la congres Stalin a insistat pe conceptul teoretic al conducerii partidului de către stat. Iar cum „cadrele hotărăsc totul”, desigur că pârghia care-i era cea mai la îndemână pentru a controla statul era cea a cadrelor de partid, de a căror loialitate (determinată de frica de execuție) nu se îndoia. În clasica lui exprimare teoretică simplificată, Stalin susținea următoarele: „Cadrele partidului sunt corpul de comandament al partidului și, deoarece partidul nostru este la putere, ele formează, de asemenea, corpul de comandament al organelor conducătoare de stat. După ce a fost elaborată o linie politică justă, verificată în practică, cadrele partidului devin forța hotărâtoare a conducerii de partid și de stat”¹².

Desigur, conducătorul P.C.U.S. nu uita nici de principiul ideologizării cadrelor, pentru că puterea politică nu avea nevoie de orice fel de cadre, ci numai de unele cu un cât mai ridicat nivel ideologic și politic, care să fie gata să se identifice cu linia politică a momentului: „pentru a aplica linia politică justă e nevoie de oameni care înțeleg linia politică a partidului, care o adoptă ca pe linia lor proprie, care sunt gata s-o aplice, care știu s-o pună în practică și sunt capabili să răspundă de ea, s-o apere, să lupte pentru ea”¹³. Însă acum Stalin a extins acest concept și asupra tuturor cadrelor din toate domeniile tehnice și științifice: „Există o ramură a științei pe care trebuie s-o cunoască în mod obligatoriu bolșevicii care lucrează în toate domeniile științei: aceasta este știința marxisto-leninistă despre societate, știința legilor de dezvoltare a

¹¹ R. Conquest, *op. cit.*, p. 516.

¹² I.V. Stalin, *Raport făcut la Congresul al XVIII-lea al partidului asupra activității C.C. al P.C.U.S.*, în Idem, *Problemele leninismului*, Editura P.C.R., București, 1945, p. 733.

¹³ *Ibidem*.

societății, știința despre dezvoltarea revoluției proletare, despre legile dezvoltării construcției socialiste, despre victoria comunismului. Căci nu poate fi socotit ca adevărat leninist care, zicându-și leninist, se mărginește totuși la specialitatea sa, de pildă la matematică, botanică sau chimie, și nu vede nimic dincolo de specialitatea sa. Un leninist nu poate fi numai specialist în știința pe care și-a ales-o, el trebuie să fie totodată om politic și participant la viața socială, care se interesează în mod viu de destinele țării sale, care cunoaște legile dezvoltării sociale, care știe să se folosească de aceste legi și urmărește să ia parte activă la conducerea politică a țării¹⁴. Un concept teoretic pe care-l vom regăsi expus din plin și de Nicolae Ceaușescu peste mai puțin de 40 de ani.

Cu același prilej, Stalin a afirmat și că pentru el cadrele erau „fondul de aur al partidului și al statului” și astfel aflăm care era sursa de „inspirație” a lui Gheorghiu-Dej în expunerea din 1944 amintită mai sus.

Nu în ultimul rând, Stalin s-a referit și la tipurile de cadre – vârstnice și experimentate (sau vechi) ori tinere (sau noi) – dintre care trebuia să se opteze pentru edificarea unei politici de cadre optime, chestiune la care am văzut că s-a referit și Chișinevski în 1944. Pentru Stalin, cadrele vechi „reprezintă o mare bogăție pentru partid și stat”, ele având nu doar experiență în activitatea de conducere, ci și „o călire principială marxisto-leninistă”. Dar unele dintre ele încep „să privească cu îndărătnicie înapoi, să se împotmolească în trecut, să se împotmolească în lucrurile vechi și să nu observe ceea ce este nou în viață”, mai exact: „își pierd simțul noului”. Este însă tocmai ceea ce au cadrele tinere, cărora le lipsește experiența și călirea revoluționară, dar „ele posedă din belșug simțul noului”. Concluzia lui Stalin era foarte clară: „Sarcina noastră constă nu în a ne orienta ori spre cadrele vechi ori spre cele noi, ci în a căuta să coordonăm, să unim cadrele vechi și noi într-o singură orchestră, a muncii de conducere a partidului și a statului”¹⁵. Un concept care nu a fost folosit doar de primii conducători ai P.C.R. de după 1944, după cum am văzut, ci va fi utilizat neschimbat și de către Nicolae Ceaușescu în anii '70-'80, desigur însă fără ca acesta să facă vreo referire la numele teoreticianului care l-a lansat.

De asemenea, la Congresul al VIII-lea al P.C.U.S., Stalin a expus și un important aspect de natură organizatorică privind politica de cadre în stat, și anume concentrarea întregii politici de cadre în partid și stat la o singură structură de cadre, cea a partidului: „În ce constă astăzi sarcina? [în domeniul politicii de cadre – n.n.] Sarcina constă în a încredința unui singur organ chestiunea alegerii cadrelor, de jos până sus, și de a ridica această muncă la

¹⁴ *Ibidem*, p. 737.

¹⁵ *Ibidem*, pp. 734-735.

înălțimea cuvenită, la înălțimea științifică, bolșevică. Pentru aceasta trebuie sfârșit cu situația când studierea, înaintarea și alegerea cadrelor se fac **fără** mișcat, în diferite secțiuni și sectoare. Pentru aceasta trebuie concentrată **munca** într-un singur centru. Acest centru trebuie să fie Direcția Cadrelor de **pe** lângă C.C. al P.C.U.S. și Secția Cadrelor de pe lângă fiecare organizație de **partid** republicană, de ținut și regională”¹⁶.

În opinia noastră, prin directivele trasate în expunerile sale, Stalin și-a pus în mod decisiv amprenta, din punct de vedere teoretico-ideologic, pe **fundamentarea** liniilor directe ale politicilor de cadre aplicate nu doar în U.R.S.S.-ul acelor perioade, ci și în România primelor două decenii ale regimului comunist. În definitiv, cum deja am mai amintit, generalizând și ponderând cu contextul extern și cu acela al celui de-al Doilea Război Mondial, precum și cu „arderea etapelor” de către regimul comunist din țara noastră, România anilor 1945-1965 poate fi privită – pe anumite paliere – în mod diacronic cu U.R.S.S.-ul anilor 1923-1953 (etapele transformării unei societăți de tip capitalist într-una de tip socialist, luptele pentru putere în partid, consolidarea regimului și apoi exercitarea de către partid și de către conducătorul acestuia a principalelor prerogative decizionale în stat), astfel încât ni se pare logică copierea multora dintre teoriile și politicile de cadre staliniste.

În România de după 6 martie 1945 și până la decesul lui Gheorghiu-Dej, conducătorii P.C.R./P.M.R. au preluat integral teoriile expuse de Stalin în domeniul politicii de cadre, fără a fi preocupați, chiar și după moartea acestuia, de teoretizarea acestui domeniu. Gheorghiu-Dej și membrii grupului de putere din jurul său au fost în general prea puțin atrași de partea teoretică și de inovații sau reinterpretări conceptual-teoretice. De altfel, foarte puțini dintre ei aveau o pregătire culturală și ideologică care să le permită să facă așa ceva. Ideologii de la vârf din prima decadă – Iosif Chișinevschi și Miron Constantinescu – au fost nevoiți, dată fiind cunoscuta inflexibilitate a lui Stalin, să preia neschimbate teoriile acestuia, iar apoi au fost îndepărtați din cercul decizional al partidului. Noua generație de ideologi ai perioadei în care P.M.R. a fost condus de Gheorghiu-Dej – Leonte Răutu și Paul Niculescu-Mizil – nu a manifestat nici ea vreo apetență pentru modificarea vreunor concepte teoretice aferente politicilor de cadre. Abia Nicolae Ceaușescu, după ce-a fost ales în fruntea partidului, se va remarca printr-o atenție specială acordată din punct de vedere teoretic și ideologic acestui domeniu, el reinterpretând diverse concepte și mai ales inovând din punct de vedere teoretic, dar totul în paralel cu păstrarea neschimbată a unora dintre teoriile expuse de Stalin în anii '30.

¹⁶ *Ibidem*, p. 735.

La Conferința Națională a P.C.R. din octombrie 1945 discuțiile privind politicile de cadre au fost practic inexistente. În raportul politic pe care Gheorghiu-Dej l-a prezentat la conferință, conducătorul P.C.R. s-a mulțumit cu enunțarea lapidară – la capitolul „sarcinile interne de partid” – a necesității „ridicării nivelului politic al cadrelor”¹⁷. Statutul P.C.R., adoptat la conferință, prevedea doar înființarea – „pentru înfăptuirea hotărârilor partidului” – unor structuri de cadre pe lângă C.C. al P.C.R. și pe lângă comitetele regionale și județene de partid¹⁸ – adică exact ceea ce stabilise Stalin în 1939.

Desigur, contextul politic era unul în care P.C.R. depunea eforturi intense pentru a-și extinde capacitatea organizatorică astfel încât aceasta nu doar să țină pasul cu capacitatea politică a partidului, ci și să permită consolidarea și păstrarea puterii politice și eliminarea rivalilor politici. În acei primi ani de după 23 august 1944, P.C.R. nici nu avea cum să ducă o politică propriu-zis de cadre, fiind practic nevoit să se folosească de orice persoană care era disponibilă și se arăta interesată să-l ajute în atingerea scopurilor politice pe care și le propusese. Acum au avut loc acele notorii întreceri pentru primirea de membrii în partid, precum și înscrierile în partid pe listă¹⁹. Pe deplin relevant credem că este și faptul că în raportul politic prezentat la 21 februarie 1948 la Congresul I al P.M.R.²⁰, Gheorghe Gheorghiu-Dej nu a inclus nici măcar un singur rând referitor la politica de cadre.

Din punct de vedere ideologic, dat fiind că România se transformase într-o democrație populară, se instala dictatura proletariatului și se dorea transformarea unei societăți capitaliste într-o societate socialistă, conducerea P.C.R. ar fi trebuit să opteze majoritar pentru doar câteva categorii de cadre: muncitori, țărani sau fii de muncitori și țărani. În practică, aceștia fie erau prea puțini (ne referim la muncitori, care în multe zone ale țării lipseau

¹⁷ Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Raportul politic al Comitetului Central la Conferința Națională a Partidului Comunist Român. Octombrie 1945*, în Idem, *Articole și cuvântări*, ediția a III-a, Editura pentru Literatură Politică, București, 1952, p. 71.

¹⁸ *** *Statutul P.C.R.*, Editura P.C.R., București, 1945, pp. 21-22.

¹⁹ La Plenara C.C. al P.M.R. din 15-17 mai 1950, Ana Pauker va recunoaște parțial această eroare: „Noi am făcut o greșală de tactică. Ne-am închipuit că facem un pas tactic, că cu-prindem mase largi de muncitori. Adevărul e că lucrurile ne-au scăpat din mână. Am mers de la un gând bun, la a face întreceri, la a opri oamenii la tramvai pentru a-i ruga să-și dea adeziunea, la a păcăli oamenii care se înscriau pentru fasole și când colo erau înscriși în partid. Greșeala noastră principală e că am lăsat să meargă un timp prea lung această alunecare până am oprit-o” (*** *Stenogramele ședințelor...*, vol. III, 1950-1951, p. 264).

²⁰ Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Raportul politic al Comitetului Central la Congresul Partidului Muncitoresc Român*, în Idem, *Articole și cuvântări*, ediția a III-a, Editura pentru Literatură Politică, București, 1952, pp. 122-169.

complet), fie erau indezirabili din punct de vedere politic, deoarece se situau sau se situaseră de partea P.N.Ț. ori a Mișcării Legionare, fie aveau un nivel cultural și profesional atât de scăzut încât practic nu putea fi încadrați în instituțiile de stat pe care puterea politică dorea să le controleze cât mai strict. Tocmai de aceea, conducerea P.C.R./P.M.R. a optat, în această primă decadă de după 1945, pentru menținerea sau chiar promovarea unora dintre foștii angajați ai instituțiilor de stat, desigur îndeosebi a acelor oportuniști care se „orientaseră” cel mai rapid și se pusese în slujba noii puteri politice.

După alegerile din 1946, un criteriu avut în vedere de conducerea P.C.R. pentru promovarea cadrelor de partid în instituțiile de stat l-a constituit comportarea acestora în timpul pre-campaniei și campaniei electorale și, desigur, în ziua alegerilor. La 23 ianuarie 1947, Vâșinski nota următoarele după o discuție avută cu Gheorghiu-Dej la Moscova: „a spus că va avea loc o epurare a partidului și că toți membrii acestuia care s-au demascat la alegeri ca elemente lașe, oportuniste și provocatoare vor fi excluși și, dimpotrivă, oamenii care și-au dovedit la alegeri devotamentul și capacitățile lor vor fi trimiși în munci de răspundere”²¹.

Desigur, conducerea partidului a trecut și la un amplu proces de formare și pregătire a propriilor cadre, din rândul muncitorilor și țăranilor proaspăt înscriși în partid, dar procedura era greoaie și se desfășura foarte lent. Persoanele în cauză trebuia mai întâi să fie școlarizate în școli de partid de medie sau de scurtă durată, pentru a atinge cât de cât un simulacru de nivel politic care să le permită ca, după numirea în instituțiile de stat în care erau repartizate, să poată aplica în sensul politic dorit directivele politice pe care puterea politică le emitea pentru respectivele domenii. Apoi, după 1948, după ce s-a început campania la scară națională de verificare a membrilor de partid, nu mai era suficientă doar selecționarea cadrelor, ci trebuia să se treacă și la verificarea acestora, proceduri care îngreunau și mai mult procesul. La ședința Secretariatului C.C. al P.M.R. din 31 martie 1950, Alexandru Moghioroș, secretarul C.C. responsabil cu problemele organizatorice, se plângea că „recrutarea oamenilor durează mult, trebuie elemente muncitorești”²². Mai exact, el solicita conducerii partidului să ia decizia politică de a trimite în instituțiile de stat membrii de partid proveniți din rândul muncitorimii, care aproape inerent aveau un nivel politic mult mai ridicat decât al reprezentanților țăranimii (prin apartenența obligatorie la foarte

²¹ Dan Cătănuș, Vasile Buga (eds.), *Gheorghe Gheorghiu-Dej la Stalin. Stenograme, note de convorbire, memorii. 1944-1952*, cuvânt înainte de Florin Constantiniu, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2012, p. 189.

²² *** *Stenogramele ședințelor...*, vol. III, p. 201.

politizatele sindicate, prin expunerea repetată la omniprezenta propagandă și agitație politică din orașe și chiar prin atașamentul real pe care mulți dintre ei îl aveau față de partidul politic al muncitorilor). Cum însă nici numărul muncitorilor cu un nivel politic cât de cât corespunzător nu avea cum să acopere nevoile reale de cadre, conducerea partidului s-a văzut nevoită să apeleze în fapt tot la țărănime, care de altfel reprezenta peste 70% din populația țării.

În ședința Secretariatului C.C. al P.M.R. din 31 ianuarie 1949, Vasile Luca arăta că una dintre cauzele eșecului reformării sistemului de învățământ a constat în politica de cadre greșită aplicată în Ministerul Învățământului, unde accentul s-a pus pe pregătirea profesională și nu pe cea politică, în contradicție cu teza stalinistă, care stipula exact invers: „Problema cadrelor este de cea mai mare importanță, pentru că acolo au rămas oameni vechi care au aplicat reforma învățământului. Mai bine puneam oameni mai puțin pregătiți din punct de vedere profesional, dar care știau să introducă în mod just reforma”²³. În toamna aceluiași an, și alți lideri ai P.M.R. au insistat pentru creșterea nivelului ideologic și politic al cadrelor. Astfel, la 30 septembrie 1949, Iosif Chișinevski insistă și el pentru folosirea școlii pentru atingerea acestui obiectiv: „Scopul pe care și-l propune noul învățământ este formarea unor cadre pregătite pentru a corespunde sarcinilor ce revin constructorilor societății socialiste (...) La baza acestei școli noi stă concepția despre lume a partidului proletariatului – învățătura marxist-leninistă”²⁴. La 7 noiembrie 1949, în zi aniversară, Gheorghiu-Dej anunța faptul că partidul va trece la editarea operelor complete ale lui Lenin și Stalin și explica și care era unul dintre motivele principale ale acestui demers: „Ridicarea economiei noastre și creșterea nevoilor culturale pun în fața noastră necesitatea creșterii cât mai rapide a cadrelor în toate domeniile. Această creștere de noi cadre nu poate fi făcută fără o ridicare a nivelului ideologic al membrilor de partid și al tuturor oamenilor muncii din țara noastră”²⁵.

O discuție politică a conducerii partidului ceva mai aplicată privind problema cadrelor a avut loc în timpul ședinței Secretariatului C.C. al P.M.R. din 7 iunie 1949, când s-a analizat solicitarea armatei de a i se da de către partid cadre de conducere și membrii de partid care să fie școlarizați pentru a deveni ofițeri. Moghioroș, care era nemulțumit că hemoragia continuă de

²³ *** *Stenogramele ședințelor...*, vol. II, p. 37.

²⁴ Iosif Chișinevski, *Munca educativă în rândurile intelectualilor*, în „Pentru pace trainică, pentru democrație populară”, 30 septembrie 1949, p. 3.

²⁵ Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a arătat oamenilor muncii din lumea întreagă căile de eliberare de sub jugul imperialist*, în Idem, *Articole și cuvântări*, ediția a II-a, Editura P.M.R., București, 1951, p. 347.